

เทศน์เช้า วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๓

พระอาจารย์สงบ มนฺตสนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขาว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

วันนี้เป็นวันพระ เป็นประเพณีหรือเปล่า...เป็นประเพณี... เพราะว่าก่อนที่จะมีวันพระ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังไม่ตรัสรู้ธรรมขึ้นมา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังไม่วางประเพณีวัฒนธรรมไว้ มันก็มีวันอย่างนี้ ข้างขึ้นข้างแรมมันก็มีมาแต่ไหนแต่ไรแล้ว แต่เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา ตรัสรู้ธรรมขึ้นมาเพราะเหตุใด

ตรัสรู้ธรรมขึ้นมา เพราะว่ามีอริยสังขในหัวใจ การกระทำในหัวใจ เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าขึ้นมา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมวินัยไว้เพื่อเหตุใด เพื่อให้เราก้าวเดินตาม เพื่อให้เราประพฤติปฏิบัติตามให้ได้เป็นแบบนั้น ถ้าให้ได้เป็นแบบนั้น มันก็ต้องมีหนักมีเบาเห็นไหม

วันโกน วันพระ วันปกติเป็นวันทำมาหากิน วันโกน วันพระ เราจะเข้าวัดเข้าวาเพื่อรักษาใจของเรา นี่มันมีเพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบัญญัติขึ้นมา ให้เป็นประเพณีวัฒนธรรม ให้ชาวพุทธได้กระทำเห็นไหม

แต่เดี๋ยวนี้อาจารย์พูดบอกว่า “วันโกน วันพระ มันไม่เป็นสากล วันหยุดก็เป็นวันเสาร์ วันอาทิตย์ วันโกน วันพระ ก็เป็นเรื่องของประเพณีวัฒนธรรม” เพื่อจะให้ทันโลก

พอทันโลกขึ้นไปมันมีแต่ความเร่าร้อน แล้วทุกคนก็บอกว่า เวลาอุตสาหกรรมมันเจริญขึ้น มันทำลายสิ่งแวดล้อม เราก็มาเสียดายสภาวะแวดล้อมนั้น เราก็ต้องหาเงินหาทองมาฟื้นฟูสภาพแวดล้อมนั้นขึ้นมา

นี่ก็เหมือนกัน ประเพณีวัฒนธรรม เรื่องคุณธรรมในหัวใจของคน เวลามันเสื่อมสภาพไป มันสูญหายไป เราก็จะพยายามฟื้นฟูกัน...ฟื้นฟูกัน แต่ขณะที่เราทำลายที่

แรก เราไม่ได้คิดนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก่อนตรัสรู้ขึ้นมา มันมีวันโกนวันพระ มาก่อนหน้านั้นไหม... มันไม่มีหรอก

แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา เพราะอะไร เพราะวิมุตติสุข สุขอันนี้มีคุณค่า สิ่งมีคุณค่าในชีวิตของมนุษย์นี้มีคุณค่ามาก วิธีการเข้าไปหามันทำอย่างไร วิธีการเข้าไปหามัน วิธีการเข้าไปชำระล้างมัน ให้เป็นสิ่งที่มีความค่าสำหรับเรา ถ้ามีคุณค่าสำหรับเราเห็นใหม่ “จิตแก้จิต” จิตแก้จิตต้องเอาจิตตัวเองแก้กับตัวเอง สิ่งที่เราจะเอาคนอื่นมาแก้ไข มันก็เพียงแค่ไอ้โลมปฎิโลมกัน ครูบาอาจารย์เป็นคนชี้แนะเท่านั้น นี่ประเพณีวัฒนธรรม

ถ้าประเพณีวัฒนธรรมเพื่ออะไร เพื่อความจริง ประเพณีวัฒนธรรมเป็นกระแส เป็นเรื่องของสภาพแวดล้อม แต่ความจริงเป็นเรื่องของเรา

นี่ก็เหมือนกัน เราเห็นคุณค่า เวลาเราบวชพระ ชงชัยพระอรหันต์ เวลาเราเป็นฆราวาส เราเป็นคฤหัสถ์ เราไม่ได้ห่มชงชัยพระอรหันต์ เวลาเราห่มชงชัยพระอรหันต์ ชงชัยนะ นี้.. ผ้ากาสาวพัสตร์เป็นเครื่องหมายของพระอรหันต์ เป็นเครื่องหมาย! แต่เรามีไหม เครื่องหมายของพระอรหันต์ ครูบาอาจารย์ท่านพูดบ่อย

“ขอให้เป็นผู้ชีวีรื้อห่อทอง อย่าเป็นผู้ทองคำห่อจี”

ผ้าทองคำนะ ผ้าชงชัยผ้ากาสาวพัสตร์ ผ้าชงชัยพระอรหันต์ ห่อจีไง จีโลก จีโกธร จีหลงใจ ห่อไอ้จีนี้ มันไม่มีประโยชน์เลย แต่ถ้ามันเป็นผ้าชีวีรื้อห่อทอง เก็บปะเก็บขุนมา ถือธุดงค์ควัดมา ถือผ้าบังสุกุล มีครูบาอาจารย์ท่านถือ... หลวงปู่มั่นถือนตลอดชีวิตนะ

หลวงตาท่านอุปฐากหลวงปู่มั่นอยู่ “ไม่เอา! ไม่เอา!” เก็บหอมรอมริบ เก็บเอาจากผ้าข้างทางขึ้นมา พอเขารู้เกียรติศักดิ์เกียรติคุณ เขาก็เอาผ้ามาวางตามบันได เอามาวางตามโคนต้นไม้ที่หลวงปู่มั่นผ่านไป แต่ก่อนหน้านั้นล่ะ แต่ก่อนหน้านั้น คุณสิเวลาท่านไปอยู่ที่เชียงใหม่ ท่านไปเจอชุดข้าราชการที่เขาทิ้งแล้ว...

หลวงปู่ลี วัดอโศการามเป็นผู้อุปฐาก แล้วเล่าให้หลวงตาฟัง หลวงตาเขียนลงในประวัติหลวงปู่มั่น

พอไปบิณฑบาต อยู่ในชุมชน จะไปเก็บฝ้ายมันก็น่าเกลียดใช่ไหม เอาดินเขี่ย
ไปก่อน...เขี่ยออกไป...พอเขี่ยออกไปพื้นสายตากัน เอาเข้ามาเหน็บไว้ในประคตเอา
แล้วบิณฑบาตกลับวัด

พอลับไป หลวงปู่ตีท่านอุปัฏฐากอยู่ ท่านก็ไม่รู้เรื่อง เพราะพระบวชใหม่
พระบวชใหม่ ๒-๓ พรรษา เพราะว่าหลวงปู่ตี บวชที่วัดอยู่ที่อุบลฯ ก่อน แล้วมาอยู่
กรุงเทพฯ แล้วหลวงปู่มันมาเอาจากวัดบรมฯ ไปอยู่เชียงใหม่

ในเมื่ออยู่ด้วยตัวเองก็เป็นอีกอย่างหนึ่ง ไปเห็นหลวงปู่มันไปเอาดินเขี่ยมา...
เขี่ยมา... แล้วก็เอามาเหน็บใส่ประคตเอา... ก็ไม่เห็นนะ หายไปเลย ชุคข้าราชการฟ้าสี
กาที่นี่

สุดท้ายแล้วพอถึงที่สุด หลวงปู่มันเอาไปซัก ซักแล้วเอาไปตัด ตัดแล้วเอา
ไปเย็บ เย็บเสร็จแล้วก็เอามาให้หลวงปู่ตี หลวงปู่ตีเป็นพระเด็กๆ ใจ นี่เอาไปใช้... ตัดมา
เป็นย่าม...เอามาใช้ นี่ผ้าบังสุกุล เศษที่เขาทิ้ง ผ้าจีวรห่อทอง ห่อทองเพราะอะไร ห่อ
ทองเพราะมีคุณธรรมในหัวใจ

แต่ไอ้เราผ้าทองห่อจี โอ้โฮ.. ห่มผ้าไหมนะ โอ๊ย.. ห่มนะ...จีทั้งนั้นนะ!! เอา
จีมาห่อตัว เอาฝ้ายมาห่อจี เอามาห่อนั้นนะ...

แต่เป็นผ้าจีวรห่อทองเห็นไหม ธงชัยพระอรหันต์ สิ่งที่เป็นประโยชน์ เรา
ประพฤติปฏิบัติมา นี่ประเพณีวัฒนธรรม เพื่อมาทำคุณงามความดีของเรา ถ้าเรามาทำ
คุณงามความดีกับเรา คุณงามความดีมันจะเกิดขึ้นต่อเมื่อเราสู้ เราสำนึก ถ้าเราไม่สำนึก
นะ เราจะไม่ว่าอะไรผิดอะไรถูกเลย ถ้าเราสำนึกขึ้นมา สติมันเกิดนะ ถ้าสติมันเกิดมัน
จะรู้สำนึก มันจะรู้จักตัวเอง มันการกระทำของเราเอง

ถ้าเราไม่รู้จักสำนึกนะ เราว่าถูกหมด ทิฐิ! ทิฐิความเห็น แแบกจีมาไง ไปเห็น
ว่านี่เขามีจีวรจีวาคายนะ อู๋.. เราทำเกษตรกรรมใช่ไหม อู๋.. มีคุณค่ามากเลย

จีเอาไปใส่ปุ๋ยได้ มันก็แบกมา...

พอมายังทางก็มาเจอเศษเหล็ก มันก็ไม่ยอมทิ้ง... แแบกจีไป

ไปเจอเงินมันก็ไม่ยอมทิ้ง... แแบกจีไป

พอไปเจอทองคำมันก็ไม่ยอมทิ้ง...

กลับบ้านไป มันเอาจิ้งนั้นเอาไปเป็นประโยชน์...

...แต่คนที่เขาฉลาด!!! จริงอยู่เราเป็นเกษตรกรรม ปุ๋ยมีประโยชน์มาก

แต่ถ้าเราเอาไป... ปุ๋ยมีคุณค่าเท่าไร...

เหล็กมันเอาไปทำจอบทำเสียมจะดีกว่านั้น...

ถ้าได้เงินเขาเอาไปทำเครื่องบูชาได้... ยิ่งทองคำเห็นใหม่...

นี่ทูล!! ถ้ามันยึดมั่นของมันมา มันจะมีจีไปตลอดตั้งแต่ต้นจนปลาย แต่ถ้ามันมีคุณธรรม มีสติปัญญาขึ้นมา เริ่มต้นมาจากจี เราเกิดมาจากกาม พวกเรานะจีเต็มตัวทุกคน

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก พระโมคคัลลานะเห็นใหม่ “กามมีโทษมาก”

“โมคคัลลานะ เธอพูดอย่างนั้นไม่ได้ เราก็เกิดจากกามนะ เกิดจากพ่อจากแม่เหมือนกัน” พวกเรานี้เกิดจากจี ความโลภ ความโกรธ ความหลง ของตระกูล ของปู่ย่าตา ยาย ของเรามาเกิดให้เป็นเรา แต่เรามีกรรมของเราด้วย เพราะกรรมเราปฏิสนธิจิตในไข่ของแม่ อยู่ในครรภ์ ๙ เดือนแล้วก็คลอดออกมา มันมาจากจิงนะ

แต่มันมีคุณธรรม มีความรู้สึก มีคุณงามความดีในหัวใจ เพราะปฏิสนธิจิตมันมีบุญกุศล อริยทรัพย์ ได้เกิดเป็นมนุษย์ เกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม

พอเกิดขึ้นมาแล้ว เราโตขึ้นมาในพุทธศาสนา เราเกิดมาในสังคมชาวพุทธ ประเพณีวัฒนธรรม เราซาบซึ้ง เราเห็นโทษเห็นภัย ภิกษุเป็นผู้เห็นภัยในวิภวสงสาร วิภวสงสารทำให้ทุกข์ให้ร้อนขึ้นมา มันมีจีมาอยู่ข้างนอก แต่มันมีคุณธรรมในหัวใจ มันมีความใฝ่รู้ มีความสำนึก มีความหาทางออกเห็นใหม่ มันก็มีสติปัญญาขึ้นมา มันก็พยายามตั้งสติของมัน มันก็มีการกระทำของมันขึ้นมา

ฉะนั้นเราเป็นฆราวาส เป็นคฤหัสถ์ เพราะทิศทางมันแคบ เราอยากจะมีโอกาส มีทิศมีทางที่กว้างขวาง เราเป็นผู้เห็นภัยในวิภูตสังสาร เราก็บวชเป็นภิกษุเห็นใหม่ ภิกษุเป็นผู้ขอ... ขอปัจจัยเครื่องอาศัย ขอมานื่อดำรงชีวิต ดำรงชีวิตมาเพื่อปฏิบัติ ปฏิบัติขึ้นมาเพื่อชำระจิตเห็นใหม่ นี่มันก็จะเปื้อนผ้าจีวรห่อทอง

แต่ถ้ามันไม่มีทิฐิมานะติดตัวมันนะ มันจะเอาแต่จีวรมันมา แล้วมันจะเอาผ้าห่อจีวรห่อความโลภ ความโกรธ ความหลง ห่อทิฐิมานะไป มันจะมีมานะ มีทิฐิ มีความกล้าในหัวใจ อันนี้มันห่อไว้นะ แล้วก็จุกฉายนะ... เป็นพ่อไก่แจ้ล่ะ... โอ้โฮ... อย่างกรายนะ มีแต่คนล้อมนะล้อมหลังนะ... จี๊ตังนั่นล่ะ !!

หลวงปู่มั่นท่านอยู่ในป่าในเขา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่ที่โคนต้นโพธิ์ ท่านตรัสรู้อยู่นคนเดียวในป่านะ หลวงปู่มั่นทั้งชีวิต... เราเกิดจากป่าเห็นใหม่ เกิดจากในป่า... ตรัสรู้ในป่า... แล้วก็ตายในป่า...

หลวงปู่มั่นตาย จะตายที่หนองผือ แต่ก็เห็นว่ามันจะไปรบกวณชีวิตของคนอื่น ชีวิตของสัตว์อื่นเห็นใหม่ ออกมาตายอยู่วัดป่าสุทธาวาส ก็ยังเป็นวัดป่าอยู่สมัยนั้น สมัยนั้นเมืองนิตติเตย หลวงตาบอกว่า “เดินจากวัดป่าสุทธาวาส เข้าไปบิณฑบาต ๓-๔ กิโลเมตรเหมือนกัน เพราะว่าเมืองยังไม่ขยายตัวออกมา” เห็นใหม่ ตรัสรู้ในป่า ท่านอยู่ทั้งในป่า ตายในป่า ในป่าเพราะอะไร เพราะมันเป็นทีสงบสงัด มันเป็นวิหารธรรม เพราะจิตใจไม่ต้องไปยุ่งเกี่ยวกับใคร

แต่ถ้ามันออกมาข้างนอก เป็นเรื่องของโลกเห็นใหม่ เรื่องของโลกนะ หลวงตาพูดบ่อย “ลำเอียงข้างโน้น! ลำเอียงข้างนี้! รับรู้อย่างโน้น!” ทิฐิของคนอะ!! เขาจะเอาตามใจเขา แล้วเราจะเอาใจเขาได้อย่างไร ใจของคนคิด มันก็แตกต่างกันหลายหลาย มันก็เอาทิฐิ เอาจีวรมาจับทองไป โอ๊ย... ทองคำอันนี้หมอง ยังไม่ได้เซ็ด โอ๊ย... ทองคำอันนี้ไม่ดี โอ๊ยทองคำไม่รู้เรื่อง...

นี่ก็เหมือนกัน อยู่ป่าดีกว่า อยู่ป่าอยู่เขา อยู่ในความสงบสงัด แต่มันเป็นความจำเป็น เวลาความจำเป็นเห็นใหม่ ในเมื่อเขาหวังดีของเขา เขาก็แสวงหาของเขา เราอยู่กับครูบาอาจารย์นะ ท่านบอกไว้เลย “อะไรเราก็ป้องกันให้ได้ แต่เขาแสวงบุญของเขา เราป้องกันให้เขาไม่ได้ เพราะสติของเขา เขาก็แสวงบุญของเขาเหมือนกัน”

เราเป็นภิกษุ เราเป็นพระ เราต้องมีสติปัญญาของเรา เพื่อรักษาของเรา รักษา
คอร์ธของเรา รักษาหัวใจของเรา อย่าให้จี้มันไหลออกมา พยายามอุดรูจี้ไว้ “จี้โลก จี้
โกรธ จี้หลง” อุดมันไว้ อย่าให้มันออกมา แล้วรักษามัน แล้วแก้ไขมัน เพราะเรายังมี
จี้อยู่ในหัวใจ

ครูบาอาจารย์ท่านประพุดติของท่าน และท่านเป็นธรรมของท่าน กรณีอย่างนี้
โลกธรรม ๘ ธรรมมะเก่าแก่ มีลาภเสื่อมลาภ มียศเสื่อมยศ ดินินินินทา มันเรื่อง
ธรรมดา มันมีอยู่แล้ว

ทองคำเขายังดีเลย “กูไม่อยากได้ กูอยากได้เพชร”

พอได้เพชรขึ้นมา “เพชรกูก็ไม่อยากได้ กูกินไม่ได้ กูอยากได้ข้าว”

พอได้ข้าวมาบอกว่า “ข้าวมันจะบูด ไม่เอาอีกแล้ว” เห็นไหม

เพชรกินไม่ได้นะ แก้วแหวนเงินทองกินไม่ได้ แต่เวลามันอยากได้ มันก็อยาก
ได้ของมันเห็นไหม แต่เวลาจำเป็นขึ้นมามันอยากกินข้าวนะ

นี่ก็เหมือนกัน “มีลาภเสื่อมลาภ มียศเสื่อมยศ” ถ้าจิตใจเป็นธรรมแล้ว โลก
ธรรม ๘ มันไม่หวั่นไหว แต่ในเมื่อครูบาอาจารย์เราเป็นที่พึ่งอาศัย เราก็ต้องไปอาศัยครู
บาอาจารย์เราเห็นไหม พออาศัยขึ้นมาเราก็จะฝึกตัวเราเอง

แต่ในโลกธรรมมันเป็นอย่างนี้ เราก็ต้องแก้ไขของเรา เราต้องมีสติปัญญาของ
เราเพื่อเผชิญกับมัน อยู่ในปากก็ได้ อยู่ในที่สงบสงัดก็ได้ อยู่ในที่เขาแสวงบุญของเขา
ก็ได้ เขาแสวงบุญของเขาเนะ มันเป็นโอกาสของเขา มันเป็นสิทธิของเขา

แต่ถ้าเราเป็นผู้นำ เราเป็นครูบาอาจารย์ เราก็ป้องกันลูกศิษย์ของเรา ป้องกันสิ่ง
ที่กระทบ คุณิ เวลาคนเป็นไข้ ของแสลงเขาไม่ให้กินนะ คนเจ็บไข้ได้ป่วยเขาต้องดูแล
รักษานะ ถ้ามันเจ็บไข้ได้ป่วยแล้วกินของแสลง ไข้มันจะรากขึ้นมา ไข้เราไข้ใจมันมี
ทุกๆ คนนะ กิเลสตัณหาทะยานอยากในหัวใจมีอยู่ทั้งนั้นเลย มันป่วย!! แล้วครูบา
อาจารย์จะปกป้องดูแลมันอย่างไร

ถ้ามันเข้าใจอย่างนี้ละ มันก็จะเคารพครูบาอาจารย์ แต่ถ้าไม่เข้าใจนะ โอ้โฮ.. คุณาคูเลย อะไรก็คุณ คูกี้เพื่อมันจะแทงน้ำเกลือ คุณขนาดไหน นั่นนะ.. เข็มนะ... มันจะทิ่มเข้าไป เพื่อจะให้โอกาสกับคนๆ นั้น

แต่ถ้าเราเข้าใจนะ คุณ! คุณเพราะอะไร... แทะเข้ามาน้ำเกลือ เข็มแทงเข้ามา แทะเข้ามาแล้วน้ำเกลือเข้ามาในร่างกาย มันจะแข็งแรงขึ้นมาใหม่

นี่ก็เหมือนกัน โอ้จี้มันไหลออกมา แล้วเขาจะอุดไว้ เขาจะไม่ให้ออกมา เราแสดงกิริยาออกมาอย่างนั้น เพื่อเป็นกับทางโลกอย่างนั้น มันสมควรกับสมณะวิสัยใหม่ สิ่งนั้นเขาอุดแล้ว อุดอันนั้น ถ้ามันเป็นประโยชน์ ถ้ามีปัญญามันคิดได้ ใคร่ครวญได้เห็นใหม่ ปัญญามันใคร่ครวญได้ จินันมันก็จะไม่ไหลออกมา แต่ถ้ามันใคร่ครวญไม่ได้ จี้มันจะเข็มออกมาละ โอ้... โน่นก็ไม่ได้... นี่ก็ไม่ได้... ไม่ได้สักอย่างหนึ่งเลย ดีหรือไม่ดี... มันมีคุณค่าในตัวมันเอง

มอรีฟันเวลาเขาเอามาใช้ในการรักษา เขายังใช้รักษาในการเจ็บไข้ได้ป่วยได้ เวลาเจ็บปวดเขาคิดมอรีฟันทั้งนั้น แต่ถ้าคนไม่เจ็บไข้ได้ป่วยไปคิดมันนะ เสียหายมากเลย ในมอรีฟัน ในยาเสพติด มันก็มีคุณค่าของมัน ถ้าใช้ประโยชน์มันเป็น ถ้าหมอเขาใช้ก็เป็นประโยชน์ แต่ถ้าเราใช้ไม่เป็น เราใช้เสียหายหมดเลยเห็นไหม

ครูบาอาจารย์ท่านคุณของท่าน ท่านแก้ไขของท่าน เพื่อประโยชน์กับท่านด้วย ประโยชน์เป็นวิหารธรรม ประโยชน์ในสิ่งที่มีความสงบสงัด และประโยชน์กับหมู่คณะด้วย ประโยชน์กับผู้ที่มาอาศัยด้วย

ฉะนั้นทีฆิมานะมันแตกต่างหลากหลายเห็นไหม มันก็ต้องเอ็ด! เอ็ดอย่างเดียว! เอ็ดอย่างนี้คือคุณประโยชน์ แต่ถ้าคนที่เขาไม่เห็นประโยชน์ เขาก็เห็นเป็นโทษ นี่เป็นโทษของเขา สิ่งต่างๆ มันเป็นเรื่องอำนาจาสนาของคน มันจรตนิสัยเข้ากันได้หรือเข้ากันไม่ได้ ถ้าเข้ากันได้มันก็เห็นคุณเห็นใหม่ เข้ากันโดยธาตุ

ลูกศิษย์ของพระสารีบุตร ปัญญาวิมุตติ เป็นพวกมีปัญญาหมดเลย

ลูกศิษย์ของพระโมคคัลลานะ มีฤทธิ์เดชหมดเลย

ลูกศิษย์ของเทวทัตก็ลามกเหมือนกันหมดเลย

มันชอบ! น้ำเข้ากับน้ำ น้ำมันเข้ากับน้ำมัน มันเข้ากันโดยธาตุ เห็นแล้วมันชอบใจ คุณค่อม อ้อ! อย่างนี้เราชอบ! เราชอบ! นี้เข้ากันโดยธาตุ เข้ากันโดยอำนาจวาสนา เข้ากันโดยจริตนิสัย เข้ากันโดยธาตุ

แต่ความจริงสังขารมันเป็นสังขารอีกอันหนึ่ง สังขารอันหนึ่งเราต้องแก้ไข จะธาตุใดก็แล้วแต่ ต้องทำให้มันสะอาดบริสุทธิ์ จะธาตุใดก็แล้วแต่ ทำให้เป็นประโยชน์กับเรา

วันพระ...เป็นผู้ประเสริฐ... พระที่เป็นผู้ประเสริฐ... พระเห็นไหม... ไม่ใช่ประเพณีวัฒนธรรม... ไม่ใช่พระเป็นพระประเพณี... พระประเพณีมันก็เป็นสมมุติสงฆ์!

ถ้าพระในพุทธศาสนา นี้บุคคล ๘ จำพวก ตั้งแต่โศดาบันขึ้นไป พระโศดาบัน พระสกิทาคามี พระอนาคามีขึ้นไป บุคคล ๘ จำพวก เป็นผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติตรง ปฏิบัติชอบ ต่อพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เราจะมีเป้าหมายของเรา เราจะทำเพื่อประโยชน์กับเรา เพื่อประโยชน์กับชีวิตของเรา เอวัง